

Εργασία Β΄ Τετραμήνου Αρχαίων Β΄ Λυκείου
Σοφοκλέους Αντιγόνη Σχολικό έτος 2024-2025
Ειρήνη Χατζή & Εβελίνα Τσίφκου Β3

Τίτλος: Σύμφωνα με το κείμενο της Αντιγόνης 441-525 και τα παράλληλα κείμενα να διερευνήσετε τη σύγκρουση Αντιγόνης-Κρέοντα ως σύγκρουση που απειλεί την ομαλή λειτουργία της ανδροκρατούμενης πόλης. Ως παράλληλα κείμενα δίνονται αποσπάσματα από τον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη 616-629 και την *Πολιτεία* του Πλάτωνα Ε 455d-456c. Στη συνέχεια να συνθέσετε έναν διάλογο μεταξύ της Αντιγόνης και της Ισμήνης όπου η Ισμήνη θα εκφράζει τις αντιλήψεις της εποχής της για την γυναίκα και τη φύση της και η Αντιγόνη θα αντικρούει την επιχειρηματολογία αυτή με επιχειρήματα στηριγμένα στην *Πολιτεία* του Πλάτωνα αλλά και δικές σας αντιλήψεις για αυτό το θέμα .

Εισαγωγή:

Η σύγκρουση Αντιγόνης-Κρέοντα: Στους στίχους 441-525 της Αντιγόνης, ξετυλίγεται η έντονη αντιπαράθεση μεταξύ της ηρώιδας και του άρχοντα της Θήβας, Κρέοντα. Η Αντιγόνη παραδέχεται ότι παραβίασε την εντολή του άρχοντα και απέδωσε τιμές στον νεκρό αδελφό της Πολυνείκη. Το επιχείρημά της βασίζεται στους άγραφους και αιώνιους νόμους των θεών, οι οποίοι υπερισχύουν των πρόσκαιρων νόμων των ανθρώπων. Αντίθετα, ο Κρέοντας απαιτεί απόλυτη υπακοή στους νόμους της πολιτείας και αντιμετωπίζει την Αντιγόνη ως ταραχοποιό και απειλή. Η ένταση της σκηνής προκύπτει όχι μόνο από την ανυπακοή, αλλά και από το γεγονός ότι η παραβάτης είναι γυναίκα. Η Αντιγόνη αψηφά την εξουσία, εκφέρει δημόσια λόγο και υπερασπίζεται ηθικές αρχές, γεγονός ανήκουστο για μια γυναίκα της εποχής. Ο Κρέοντας βλέπει τη στάση της ως διπλή απειλή απέναντι στη νομιμότητα και απέναντι στο πατριαρχικό μοντέλο που θέλει τη γυναίκα σιωπηλή και υπάκουη.

Ιππόλυτος (στ. 616-629) – Η εικόνα της γυναίκας: Στο απόσπασμα αυτό, η Φαίδρα εκφράζει την αυτουποτίμηση του φύλου της, λέγοντας πως το να είναι κάποια γυναίκα αποτελεί ατυχία. Εσωτερικεύει δηλαδή τις πατριαρχικές απόψεις της εποχής, θεωρώντας τις γυναίκες αδύναμες, έρμαια των παθών και ανεπαρκείς. Η αντίθεση με την Αντιγόνη είναι ξεκάθαρη: ενώ η Φαίδρα υιοθετεί την κοινωνική υποτίμηση, η Αντιγόνη την αμφισβητεί έμπρακτα, ενεργώντας ως ηθικό υποκείμενο με αυτενέργεια.

Πολιτεία του Πλάτωνα (Ε, 455d-456c) – Η ριζοσπαστική ισότητα: Ο Πλάτωνας μέσω του Σωκράτη προτείνει ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ικανότητες και τη συμμετοχή στη διοίκηση της πόλης. Υποστηρίζει ότι οι γυναίκες μπορούν να αναλάβουν ρόλους φύλακα και ηγεσίας, εφόσον έχουν την κατάλληλη φύση και εκπαίδευση. Αυτό το φιλοσοφικό όραμα έρχεται σε αντίθεση με τον κόσμο της Αντιγόνης, όπου η εξουσία θεωρείται ανδρική υπόθεση. Η σκέψη του Πλάτωνα δικαιώνει τη στάση της Αντιγόνης, αφού αναγνωρίζει στη γυναίκα λογική, ηθική κρίση και δικαίωμα πολιτικής συμμετοχής.

Σχολιασμός – Η σύγκρουση που απειλεί την ανδροκρατούμενη πόλη : Η αντιπαράθεση ανάμεσα στην Αντιγόνη και τον Κρέοντα δεν περιορίζεται σε μια απλή πολιτική ή ηθική σύγκρουση· εκφράζει βαθύτερα την ανατροπή της κατεστημένης ανδροκρατικής τάξης. Η Αντιγόνη, με τη στάση της, θέτει υπό αμφισβήτηση το κυρίαρχο πρότυπο που θέλει τις γυναίκες άβουλες και υπάκουες. Η επιλογή της να ενεργήσει αυτόνομα και με βάση ανώτερους νόμους αποτελεί ρήξη με τις συμβάσεις της εποχής και αμφισβητεί τα κοινωνικά πρότυπα απειλώντας την ισορροπία ενός κόσμου που θεμελιώνεται στην ανδρική εξουσία και ιεραρχία.

Διάλογος Αντιγόνης και Ισμήνης

Ισμήνη: Αντιγόνη, μην προχωράς σε αυτό το ατόπημα. Ο Κρέοντας έχει διατάξει να μη θάψει κανείς τον Πολυνείκη, και εμείς δεν μπορούμε να αψηφήσουμε το νόμο. Εμείς, ως γυναίκες, πρέπει να υπακούμε. Δεν καταλαβαίνεις ότι αν παραβιάσουμε τις εντολές, θα καταστραφεί η πόλη μας;

Αντιγόνη: Ισμήνη, δεν μπορούμε να είμαστε απλά υπηρέτριες του κράτους και των ανθρώπινων νόμων, όταν αυτοί έρχονται σε αντίθεση με τα καθήκοντα που έχουμε στους θεούς και στην οικογένεια. Η θέση μας ως γυναίκες δεν μας περιορίζει να επιλέγουμε το σωστό. Ο Πλάτωνας στην Πολιτεία μας λέει ότι οι γυναίκες δεν διαφέρουμε από τους άνδρες στην ικανότητα να διοικούμε και να πράττουμε σύμφωνα με την ηθική μας συνείδηση. Οι θεοί δίνουν εντολές, και εμείς, ανεξαρτήτως φύλου, πρέπει να τις ακολουθούμε.

Ισμήνη: Αλλά η πόλη έχει ανάγκη από την τάξη και τη συμμόρφωση. Ο Κρέοντας δεν είναι τυχαίος ηγέτης, και η εξουσία του είναι απαραίτητη για να διατηρηθεί η σταθερότητα. Δεν μπορούμε να αντιταχθούμε σε όλα όσα λέει. Οι γυναίκες πρέπει να είναι υποταγμένες στους άνδρες και στον νόμο.

Αντιγόνη: Η θέση μας, Ισμήνη, δεν είναι να υποτασσόμαστε απλά σε κάθε νόμο του άντρα. Αν οι νόμοι του κράτους παραβιάζουν την ηθική και τα δίκαια των ανθρώπων, τότε εμείς πρέπει να τους

αντισταθούμε. Οι θεϊκοί νόμοι είναι ανώτεροι από τους ανθρώπινους. Αν δεν τους ακολουθήσουμε, η πόλη θα καταρρεύσει, γιατί δεν θα έχει πια θεμέλια δικαιοσύνης. Και, αν εσύ φοβάσαι τις συνέπειες, εγώ είμαι έτοιμη να τις αντιμετωπίσω, γιατί η ηθική μου είναι ανώτερη από τον φόβο του θανάτου.

Ισμήνη: Είναι δύσκολο να κατανοήσω την πράξη σου, αλλά σέβομαι τις πεποιθήσεις σου. Ελπίζω η απόφασή σου να μην καταστρέψει ό,τι αγαπάς. Όμως, αν πράγματι πρέπει να πεθάνεις για το καθήκον σου, τουλάχιστον έκανες ό,τι θεωρούσες σωστό. Είσαι πολύ πιο θαρραλέα από ό,τι θα μπορούσα ποτέ να είμαι.

Αντιγόνη: Ίσως. Αλλά εγώ το κάνω για να κρατήσω το μεγαλείο της ψυχής μου, Ισμήνη, και όχι για να διδάξω κάτι στους άλλους. Ελπίζω μόνο ότι, αν κάποτε το καταλάβεις, θα το βρεις και εσύ σωστό. Εμείς οι γυναίκες, αν και συχνά ξεχασμένες από την εξουσία, έχουμε το δικαίωμα να διαμορφώνουμε τη ζωή μας με βάση τις αξίες μας. Και για μένα, αυτό είναι το μόνο που έχει σημασία.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <https://el.wikipedia.org>
- <https://sites.google.com/site/hellasmythology/heroes/antigone>
- https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2746/Antigoni-Perikleous-Epitafigios_B-Lykeiou_html-empl/indexb.html
- https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?page=2&text_id=154